

VILLANY *hárfa*

liturgia gitárral

Czigány György LEHET-E SZENT, AMI ROSSZ?

A művészet törvényeit nem lehet lefokozni receptté. Ezért például Isten-élményű költőnek lenni, hitet hirdetni – a vers szempontjából – életveszélyes vállalkozás. Hiszen olyan evidenciákról, titkokról tudnak a keresztény költők, melyeknek elmondása nagyon nehéz: elvont, áttételes, gyakran profán módon, személyes hitelű vallomással sikerülhet csak. Ha e költők (papok és világiak) magát az Igazságot szeretnék versükben is megörökíteni, úgy járhatnak, mint a friss havat markában őrizgető gyermek. Azaz a versben nem lesz benne, amit beletenni vágytak, csupán az utalás rá... A liturgikus használatú vers, zsoltár létrejöttében is a tehetség működik; a nemes szándék, a meghatározott cél csak az alkalmat adja hozzá. És az ihletet.

Hasonló az egyházi zene sorsa is, bár elvont mivoltában a muzsika természetesebben társulhat a szakrálishoz, a szolgálni vágyott Igazsághoz. Musica sacra... Az egyházi zenének (mint a liturgiának) szentnek, művészinek és egyetemesnek kell lennie; ez utóbbi lehetőséget ad a nemzeti jelleg gazdagító jelenlétére is. A jó törvény nem alkalmatlan tilalmak gyűjteménye, hanem nagyszerű útjelző a rengetegben: a haladás lehetőségeinek megteremtője, az értelmes szabadság vonzó formája.

Kilencven éve, Szent Cecília napján adta ki X. Pius pápa a Motu proprio-ként emlegetett egyházzenei törvényt. A magyar egyházzenei élet mindenestre megújult tőle. Kevés nagy hagyományunk volt ehhez a hirtelen virágzáshoz, pedig szívesen tünődünk el Walther énekmeisteren, aki Szent Gellért figyelmét a magyar népdalra is felhívta; s van mit emlegetni Mátyás király udvarának zenészeitől kezdve Esterházy Pál herceg Égi harmónia motetta-sorozatáig (1711), s főleg van mit, ha Liszt nagyszerű vállalkozásaira, zenéire és útkeresésére gondolunk.

Századunkban igazán elevenné vált az egyházzenei munka, szakszerű lett és élményt adó: Harmat Artúr, Werner Alajos, Halmos László vagy Farkas Ferenc és mások, sok tehetséggel segítették ezt. (Máig nem szólalt meg nagy nyilvánosság előtt Dohnányi, Vaszy Vincze Ottó, Horusitzky miséje!) Kitűnő mesterek írják a templomi zenét az utóbbi évtizedekben és napjainkban: Bárdos György, Bárdos Lajos, Demény Dezső, Lisznyay Szabó Gábor, a fiatalabbak közt Szokolay Sándor, Vajda János, Orbán György – s természetesen e névsor csupán jelzésszerű. Kodály Zoltánnak nemcsak egyházzenei művei példamutatóak, hanem szellemisége is: a hagyomány, a régi népdal értékeinek zseniális átlényegítésével a ma zenéjében lett folytatója, újjáteremtője minden megkésett melódiának... Így a gregorián zenének is, ami pedig a modern egyházi zenének máig is legmagasztosabb példaképe, hiszen az ihletében és ízlésében fogant művek felelnek meg leginkább a liturgia méltóságának, komolyságának és szentségének.

Nos, miközben templomainkban a megújuló vagy újonnan épített orgonáknál egyre több kitűnően képzett – idősebb és ifjabb – művész végzi a liturgikus zene szolgálatát; együtteseik, kórusaik igazi „szent zenét” művelnek – addig más templomokban folytatódik a hatvanas években kezdődött (az elsősorban nem zenei célú) amatőr mozgalom. Az ideológiai elnyomás éveiben bizonyára az ifjúsági lelkipásztorkodás, a templomhoz vonzás jó eszköze volt a „modern hangvételnék” hitt és hirdetett gitárzene erősítő bevonulása a szentélybe. Ma is kedves, üde fiatalok csoportjai igyekeznek jóhiszeműen „szép” egyházi zenét összehozni adott szerelésükkel. Írnak szöveget is, ha kell, átírják a misetételek mondatait, ismételtetik a szavakat fölöslegesen, tördelik, variálják az eredetit a hirtelenjében összedobott produkció kényszere szerint. A lapos, giccses sláger-fordulatok, zenei közhelyek monotóniáját csak a hibás harmóniák, a képtelen prozódiai ügyetlenségek teszik mulatságosabbá. E zenei giccs néha rosszabbnak tetszik, mintha mondjuk egy magyar nótára (Akácós út!) húznák rá a kívánt áhítatos szöveget... A gitárzene elhallgattatja az orgonát, a népéneket. Hol van Kodály zenei nagyhatalmú, zeneértő Magyarországnak eszméje; hol van a gregorián nemes hatása?! Tenyészik, ami primitív, hódít a dilettáns rögtönzés. Súlyosbítja ezt a vallásos szándékú tevékenységet az, hogy rontja az ízlést: rokonszenves, ifjú

művelőit elsőként fosztja meg az igaz zenei élménytől. Holott ők is lehetnének – szakember segítségével, tapintatos átigazítás révén – a jó zene művelői: énekkel, hangszerrel s valóban modern szellemmel. Felelősség terheli azokat az egyháziakat, akik úgy vélik: oltár köré vonzani a fiatalokat bármely olcsó eszközzel szabad, avagy maguk is oly alacsony zenei műveltséggel bírnak, hogy még „szépnek” is hallják ezeket a (rossz értelemben vett) vidéki presszóba illő slágerkíséreteket, diszkózenéket. Újjáélednek az egyházi intézmények, szerzetesrendek, iskolák. Lejár a „puha diktatúra” templomi divatjának az ideje is. Rossz zene helyett igazi szent zenét kell a templomba vinni, az adott szinten, a helyi lehetőségek szerint, de tudatos igénnyel. Mindenesetre Kodály meg a Motu proprio szellemében. Mert a kilencvenéves törvény modern, a dilettáns gitárzene pedig régen idejétmúlt jelenség.

*Távlatok / 9. – 1993. 1. szám, Kultúra és élet, 114. old.
(<http://www.tavlatok.hu/38elottiek/tavlatok09.htm>)*